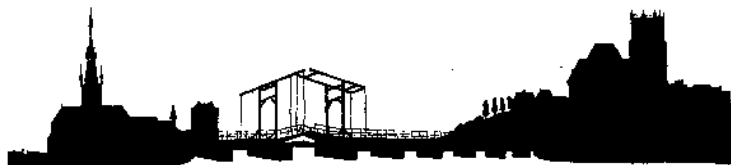

Oudheidkundige Kring "Geertruydenberghe"

Opgericht op 12 november 1974
Omvat de plaatsen Geertruidenberg, Raamsdonk en Raamsdonksveer

MEDEDELINGEN

Colofon:

38e jaargang, nummer 3, maart 2012

Correspondentie:

Nassastraat 13, 4931 XE Geertruidenberg

Mededelingen:

mariette@marts-art.nl

www.oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Rekeningnummer: Rabobank 115600310

UITNODIGING ALGEMENE LEDENVERGADERING OP 15 MAART

Het bestuur van de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' nodigt alle leden uit voor de jaarvergadering op 15 maart a.s. om 19.00 u. in Cultureel Centrum 'De Schattelijjn'. De agenda leest u elders in deze 'Mededelingen'. Aansluitend kunt u genieten van de lezing.

LEZING: DE SOCIALE KANT VAN KANT

Spreker: Yvonne Krijgsman
Datum: Donderdag 15 maart 2012
Locatie: Cultureel Centrum 'De Schattelijjn'
Tijd: 20.00 uur

Kant behoort tot de Europese cultuur en heeft door de eeuwen heen een belangrijke rol vervuld in de mode. Over het ontstaan is niets schriftelijk vastgelegd, veronderstellingen zijn slechts mogelijk aan de hand van schilderijen, bijvoorbeeld in *De tronende Madonna en Kind* van Hans Memling uit het Louvre, datering eind vijftiende eeuw. Hierop is een bescheiden kantje als afwerking van een ijl wit overkleed afgebeeld. Wellicht is dit het eerste schilderij met toepassing van kant.

In de navolgende eeuwen zou kant uitgroeien tot een belangrijk onderdeel in de kleding van de welgestelden. Aan de diverse Europese hoven worden rijkdom, macht en aanzien gekoppeld aan de exclusiviteit en de afmeting van de kanten die men draagt.

Dat vond zijn weerslag in de handel. Frankrijk bijvoorbeeld importeerde kanten uit Italië en de Zuidelijke Nederlanden tot de bodem van de staatskas pijnlijk zichtbaar werd. Om uit deze impasse te geraken importeerde men niet alleen de kant maar tenslotte ook de kantwerksters, om daarmee tot een eigen kantindustrie te komen.

Over de economische aspecten van de kanthandel en over de evolutie die de kant doormaakte valt veel te vertellen. Minstens zo interessant zijn de sociale omstandigheden van de kantwerksters. Luxe en exclusiviteit van de gebruikers versus armoede en dienstbaarheid

van de maaksters van dit wonderschone product is onderwerp van deze lezing.

Yvonne Krijgsman was in haar werkzame leven hoofd van een laboratorium waar onderzoek gedaan werd ten behoeve van de farmaceutische industrie. Naast het mathematische aspect was haar inbreng vooral organisatorisch, wat ook in haar verdere leven zo gebleven is. Van huis uit was belangstelling voor geschiedenis haar met de papepel ingegeven, waarbij na verloop van tijd kunstgeschiedenis met specialisatie mode een voorname plaats is gaan innemen.

Door toeval kwam kantklossen op haar pad, deze bezigheid is niet te scharen onder handwerktechnieken, het is een sterk wiskundig

gericht ambacht. De techniek heeft haar gegrepen en nooit meer losgelaten.

Bij verdere uitdieping werd ze in 1980 lid van de Landelijke Organisatie Kant Kunst (de LOKK) en in 1996 – 2006 voorzitter van deze vereniging. Tijdens dit voorzitterschap zijn uitgebreide onderzoeken naar kanttechnieken

gedaan, diverse boeken gepubliceerd en werd de Stichting Cultureel Erfgoed LOKK opgericht, waarvan ze sinds 2006 voorzitter is. Deze Stichting beheert de kantcollectie van de vereniging en beoogt de kennis en de specimen voor het nageslacht te bewaren.

Gehouden lezing: 'De sterke en andere verhalen' door Paul de Schipper

De lezing van deze avond had een ietwat afwijkend onderwerp ten op zichte van wat de toehoorders doorgaans wordt aangeboden. Op deze avond ging het over de journalistiek, over boeken, over reizen en over foto's van een 'eigentijdse verhalenverteller', zo omschrijft Paul de Schipper zichzelf.

Paul de Schipper is in 1952 geboren in Venezuela in Zuid-Amerika. Hij groeide op in Yerseke, een dwars vissersdorp aan de Oosterschelde, en was nauw betrokken bij de acties tegen de afsluiting van de Oosterschelde. Als schrijvend journalist werkt hij voor dagblad BN De Stem. Voor een combinatie van Nederlandse dagbladen maakte hij tussen 1984 en 2010 tientallen buitenlandse reizen. Tijdens zijn Afrikaanse expedities fotografeerde hij plaatsen waar anderen vandaan vluchtten. Een aantal van zijn foto's zijn gemaakt aan de scherpe randen van de samenleving. Waar leven en dood elkaar raken, waar oorlog en willekeur de vrijheid verdrukken. Foto's zijn voor hem, als schrijvend journalist, ook een instrument om een verhaal te vertellen. Bij zijn werk registreert hij niet alleen het feitelijke nieuws en de uitersten van het leven, maar vooral de schijnbare gewone gebeurtenissen die doorgaans verborgen blijven achter de waan van alle dag. Ze tonen de bittere noodzaak van de 'Vier Vrijheden' en hoe Afrika overleeft en naar voren springt dankzij de verademende vijfde vrijheid: tijd.

Zijn eerste boek gaat over vissers de verhalen van hun leven, soms met verbittering maar vaker met verrassend plezier en waarbij Paul met zijn goede vriend Keer Slager er de achtergrond, een panorama bij vertelden. Het is historie,

gesproken geschiedenis uit een recent verleden. In de begin jaren '90 vertrok Paul naar het buitenland, vooral naar plekken waar het niet goed ging. Onze verteller neemt ons mee naar diverse oorden in Afrika en vertelt over de gewone mensen en gewone en ongewone dingen die dagelijks voor vallen en die bij ons nogal vreemd overkomen. Zo ging hij naar Congo, met een nieuw Hercules vliegtuig van de

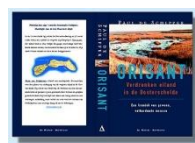
luchtmacht dat later in Eindhoven verongelukte. Vanuit Congo ging hij naar Rwanda waar een rassenstrijd heerste tussen de Hutu's en de Tutsi's en waarbij zeer vele doden vielen. Paul vertelt wat hij daar aantrof en gaf aan op welke wijze hij deze gebeurtenissen een plek gaf.

Verder was Paul in Soedan, Kenia, Oeganda, Ghana, Kameroen veelal voor de mensen en de dieren. Met al dit gezien te hebben, zegt hij dat de deuren van de ark van Noah niet in het Midden-Oosten zijn opgegezet maar ergens langs de rivier de Nijl in Uganda.

Tijd is in Afrika een onbekend begrip, mensen haken hun herinneringen vast aan gebeurtenissen. Zoals ouderen bij ons nog zeggen: "ik ben van na de oorlog" en in Zeeland zeggen: "ik ben van vóór de ramp". Zo is de opkomst van de missionarissen in Afrika een baken in de tijd.

Tussen alle reizen door keerde Paul diverse malen terug naar Zeeuws-Vlaanderen voor het schrijven van een boek. Zo is "Achter de dijken" een boek over de komst van dynamisch chemisch bedrijf Dow Chemical en hoe dit zijn uitwerking had op de Zeeuws Vlaamse volksziel versus een agrarische economie die net het trekpaard ontgroeid was.

Het boek "Orisant" is een verhaal over een vergeten diep verdrongen eiland gelegen in de Oosterschelde voor de kust van Colijnsplaat.

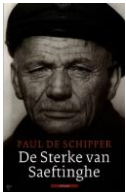
Hij vertelt over de totstandkoming van het boek en de gevonden kerkeraadacte afkomstig van de hervormde kerk vanaf eind zestiende eeuw. Samen met Jan Welten, arts in ruste, werden prachtige verhalen uit de kerkeraadacte gehaald. Hoe de straffe dominees, na de inpoldering van 1598, kolonisten met de gesel Gods tuchtigden en hoe dominee Jansonius in 1625 van de kansel oreerde ten strijde trekkend tegen de verlokkingen des vlezes en dansten in de kroeg. Hij beschrijft het leven van de mensen in die tijd, tijdens het inpolderen van Orisant. Dit trok zwervers, armoedzaaiers, gelukzoekers, en vluchtelingen aan, allen zoekend naar een

nieuw en beter bestaan. Dit alles vergelijkend met de situatie in het huidige Afrika.

Het volgende boek dat Paul heeft geschreven gaat over zeilen. Zeilen in een open wedstrijd-zeilboot, type Flying Dutchman (FD), is de hobby van Paul. De internationale FD organisatie vroeg hem hierover een boek te schrijven. Middels vragenlijsten verstuurd over de gehele wereld naar bekende en onbekende zeilers ontstond een oral historyboek via internet.

“De slag om de Oosterschelde” is het jeugdverhaal uit Yerseke. Dit boek is geschreven om de geschiedvervalsing aan de kaak te stellen over de strijd tegen de afsluiting. Hij zet zich hier af tegen de gesubsidieerde milieubeweging en de autoriteiten. Diverse dramatische verhalen over de Ramp zijn neer geschreven zoals het verhaal over het vlot, een stuk dak dat van Schouwen kwam met twee overlevende.

Een welbekend boek is “De sterke van Saeftinghe”. Hierover heeft de schrijver dertig jaar gedaan. Het boek gaat over de mensen van het Verdrongen Land Saeftinghe, natuur en mystiek, een stukje Nederlands Atlantis. Aan de rand van dat verdrongen land ligt een zandheuveld met daar op het dorp Nieuw-Namen in het

Oostelijke puntje van Zeeuws Vlaanderen. Met name de legendarische visser, baggeraar en oermens Staf de Sterke en zijn familie wordt in dit boek beschreven. Het verhaal is gebaseerd op interviews, archiefonderzoek en door de hoofdpersonen in ongekuiste taal geschreven levensverhalen. Sommige zijn overleden, maar hun stemmen leven nog op de bandjes die ze vulden met levensverhalen.

Tja, verhalen, boeken, foto's. Het zijn spiegels van de herinnering. Paul probeert op zijn manier af en toe een spiegelteje te maken, van mensen hier en van ver weg. Een spiegel van die contrasten, een verhaal, een boek als gereedschap om de tijd en de wereld om je heen te begrijpen, een beetje bijdragen aan begrip. Met de woorden van George Orwell: "verhalen van gisteren heb je nodig voor vandaag en morgen", "wie zijn verleden beheerst, beheerst zijn toekomst" en "wie het heden beheerst, beheerst alleen zijn verleden" sloot Paul de Schipper zijn lezing af.

De lezing werd bezocht door 52 personen.
Verslag: Cees Kerst

Paul in Zuid-Soedan

DIVERS NIEUWS

Ledenvaria *Nieuwe leden:*

Dhr. W. van Nunen, Geertruidenberg,
Dhr. I. van Nunen, Geertruidenberg,
Dhr. E. van der Wel, Geertruidenberg.

Een kijkje in een bijzonder boek over de vesting Geertruidenberg

Cees Stuij, lid van de Oudheidkundige Kring “Geertruydenberghe”, is tijdelijk in het bezit van een lijvig boekwerk van de Stichting ‘Menno van Coehoorn’. Daarin bevinden zich een groot aantal handgetekende kaarten en tekeningen van de onderdelen van de vesting Geertruidenberg met uitgebreide gegevens daarover. Het betreft de periode van 1860 tot circa 1900.

Cees presenteerde dit boek al eerder op een tweetal avonden aan de vaste bezoekers van onze wekelijkse bijeenkomst op de maandagavond. Het werd zeer gewaardeerd. Cees heeft er heel wat over te vertellen maar u

kunt ook, indien voorhanden, uw visie, kennis, of bezit, in relatie tot het te behandelen onderwerp inbrengen. Zo kan het een informele, leerzame maar ook aangename avond zijn waaraan ieder van de aanwezigen zijn steentje kan bijdragen. De groep wordt klein gehouden (ongeveer 10 personen) zodat men zich letterlijk en figuurlijk kan buigen over het boek om vooral de kaarten goed te kunnen bekijken.

Op woensdagavond 21 maart om 19.30 uur en bij voldoende belangstelling ook op dinsdag 27 maart, zelfde tijd, bent u welkom in onze gebruikelijke locatie in de Schattelijjn.

Aanmelden kan via e-mail of telefoon: 0162-520594 of jac.thijssen@casema.nl

St. Gertrudis op 17 maart a.s.

Ook dit jaar wordt Sint Gertrudis, onze stadspatrones en lente-heilige, in het zonnetje gezet. Volgens oud volksgebruik luidt zij het voorjaar in en wel op 17 maart. Er zal een kleine

expositie te zien zijn in de kelder van de fam. van Beijsterveldt onder Elfhuizen 7. De kelder is open van 14.00 uur tot 17.00 uur.

Verder zal er op die dag wederom een Gertrudiswandeling plaatsvinden. Deze start vanaf het VVV op Markt 46 en heeft de titel 'Op zoek naar St. Gertrudis'. Zonder gids kunt u zelf op zoek gaan. De route is op het VVV-kantoor af te halen.

Net als voorgaande jaren is er een attentie voor baby's geboren op 17 maart. Deze zullen een aardig cadeau in de sfeer van de heilige ontvangen. Graag de geboorte melden op tel. 0162-514265.

Cursus 'Cultuurhistorie in het landschap'

In 2010 heeft Brabants Heem een aantal succesvolle cursussen Cultuurhistorie in het landschap gegeven. Drie beginnerscursussen in Zand-Brabant en één in West-Brabant (en een veel geprezen vervolgcursus). In 2011 is de cursus niet doorgegaan. Toch menen de organisatoren dat niet alle heemkundekringen in onze provincie genoeg deskundigheid in huis hebben om de gemeente bij te staan bij de cultuurhistorische taken van de gemeente die de wet voorschrijft. Jawel, de eigen lokale overheid heeft intussen bijna overal de cultuurhistorische waardenkaarten gereed en hopelijk hebben de heemkundekringen daaraan meegewerkt. Maar is uw heemkundekring voldoende toegerust om te helpen om die archeologische en cultuur-

historische waardenkaarten om te zetten in beleid? Brabants Heem gaat de gratis beginnerscursussen (en later de vervolgcursus) opnieuw aanbieden en wel om te beginnen in Oudenbosch: Cultuurhistorie in het landschap (West-Brabant) *Leren lezen en begrijpen wat je dagelijks ziet*

12 maart 2012 Dr. Sjoerd Kluiver, over het verdrinken land; 19 maart 2012 Dr. Karel Leenders, historisch geograaf, over de overgangen van klei- en zandgebieden; 2 april 2012 Gevraagd worden Drs. Marco Vermunt, stadsarcheoloog in Bergen op Zoom, over oude wegen en kaarten of Drs. Johan Henriks over de reconstructies in Breda; Zaterdag 21 april 2012 is er een dagexcursie met de bus langs de projecten en voorbeelden die in de cursus ter sprake zijn geweest. Ook deze is gratis. Voorwaarde is wel dat u aan de drie cursusavonden heeft deelgenomen.

Aanmelden vóór 1 maart 2012: Jan Franken, Brabants Heem, p.a. Torenakker 97, 5056 LM Berkel-Enschot of: Erfgoed Brabant, Postbus 1325, 5200 BJ 'S-Hertogenbosch
e-mail: brabantsheem@erfgoedbrabant.nl

Data komende lezingen OKG (altijd gratis)

19 april 2012

Sluitingsdatum kopij 'Mededelingen'

2 april a.s.

Agenda Algemene Ledenvergadering Oudheidkundige Kring "Geertruydenberghe" d.d. 15 maart 2012, aanvang: 19.00 uur

1. Opening en mededelingen.
2. Goedkeuring verslag vorige jaarvergadering d.d. 24 maart 2011
3. Jaarverslag 2011
4. Financieel jaarverslag 2011 en Balans per 31 december 2011
5. Bevindingen van de kascommissie, de heren C. Heesters en J. van Miert
6. Begroting 2012
7. Bestuursverkiezing 2012
Het bestuur bestond in 2011 uit: Jan van Gils, voorzitter, Chris van den Heijkant, secretaris, Willy van Beijsterveldt-van Nieuwenhuijsen, penningmeester, Martin Robben en Mariëtte Verlaan.
Aftredend is Chris van den Heijkant welke zich herkiesbaar stelt.
De heer Ronald Ahrens stelt zich kandidaat als nieuw bestuurslid.
Het bestuur heeft behoefte aan verdere versterking. De leden worden opgeroepen om zich uiterlijk tot de aanvang van de jaarvergadering aan te melden als kandidaat bestuurslid bij de voorzitter of secretaris
8. Stand van zaken ad hoc Werkgroep "800 jaar stad Geertruidenberg".
9. Benoeming kascommissie 2012
10. Huldigingen 25 jaar lidmaatschap OKG
11. Rondvraag
12. Sluiting (aansluitend de lezing door Yvonne Krijgsman met de titel "De sociale kant van kant")

De stukken van de vergadering zijn per e-mail op te vragen bij de secretaris via:

info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl